

J. M. W. TURNER, 1775–1851,

□ □ DOOR CORNELIS VETH. □ □

De Hollander, die te Londen in de National Gallery de landschappen van John Chrome en John Constable aanschouwt, zal door dit schoone schilderwerk gewoonlijk worden bekoord meer dan verrast. Het zal hem zijn als werd van vertrouwelijke dingen gesproken in een taal die ondanks het vreemde accent, iets gemeenzaams behield. Als verre neven, met onmiskenbare familie-trekken komen ze ons voor, van Cuyp, Hobbema, Van Goyen, Ruysdael; terwijl Constable bovendien in niet weinige zijner werken, van onzen Jacob Maris een voor-proef schijnt te geven. Old Chrome (hoezeer past bij dezen rustigen, stillen droomer het goedig voorvoegsel, ter onderscheiding van zijn zoon bedacht, maar nu zoo onafscheidelijk van zijn naam!) Old Chrome is den invloed der Hollandsche zeventiende Eeuwers nooit ontgroeid, al was deze beste representant van de Norwich-school een ernstig bestudeerder der natuur en al heeft — ondanks zijn hartstochtelijke liefde voor Hobbema — zijn werk zelfs van onwillekeurig pastiche nooit den schijn gehad. Constable is de groote vernieuwer geweest van de Engelsche landschapschildering, en zijn kleur en toon gingen triomfantelijk uit boven den diep bruin-gouden tint die in zijn jeugd voor harmonie het eenig en onontbeerlijk voorschrift geleek. Men zegt dat de befaamde dilettaant Sir George Beaumont hem aanbeval den toon van het bruin vernis van een Cremona-viool tot de domineerende in het landschap te maken, waarop hij kalmpjes zulk een viool neerlegde op een groen grasveld. Niettemin, en hoe ook voor iemand die slechts de oude Hollanders, niet die der Haagsche school zou kennen, de indruk zou zijn, voor ons is er aan Constable nieuws en frisch voorzeker, doch niets vreemds, niets verontrustends, niets dat ons dwingt, onzen

maatstaf te herzien, te verwisselen voor een anderen.

Geheel anders staat het met de kunst, in dezelfde National Gallery en in de Tate Gallery, zoo ruimschoots vertegenwoordigd, van den vroegen impressionist J. M. W. Turner, nog een jaar vóór Constable geboren, doch naast hem een man schijnend van een gansch anderen tijd, een gansch andere traditie. Zelfs schijnt het ons, sommige van zijn schilderijen beziende (niet zoozeer die van eenigszins klassieken aard, maar de daarvan scherp gescheiden visionnaire) alsof geen enkele traditie het werk van dezen colorist voorbereid had. Doch deze indruk is natuurlijk een onjuiste, en men doet goed, zich dadelijk in te prenten, dat deze zoo intraditioneel schijnende schilder zijn leven lang niet is ontkomen aan den invloed van zijn vroege training in het aquarelleeren. Wij hebben te onthouden, als zeer kenschetsend, dat Constable, nooit een groot vriend van den man noch van zijn kunst, van Turner's schilderijen sprak als van „groote aquarellen”. Wij hebben tevens, tot goed verstand en tot grootst genieten van zijn heerlijke kunst, onze eigen opvoeding te halen in zijn het vlotst te apprecieeren werken, zijn aquarellen en teekeningen.

De schilderijen van Turner doen ons tegelijk vreemd aan, en overweldigend. Ik geloof niet dat zelfs de stokstijfste huldiger der Nederlandsche traditie, die toon oneindig meer huldigt dan kleur, de harmonie meer dan het éclatante, de zuiverheid der saamklinkende deelen in een geheel meer dan de glorie der uitslaande expressie, ik geloof niet dat zelfs zulk een — en de meesten onzer zijn, trots modernismen en modes, reizen en kunstcursussen in hun hart nog immer zóó — de grootheid der figuur Turner